

Skriveblokeringer

Får man ingenting lavet har man en **skriveblokering**. Det lyder bedre end at indrømme, at man faktisk ikke rigtig får taget sig sammen til at lave noget! I det moderne behandlingssamfund, hvor en lang række højtuddannede skal leve af at sælge serviceydelser, har vi så også opfundet en etiket, som man kan udstyre sig selv med, hvis arbejdet ikke skrider frem.

En ægte skriveblokering er sjælden! Har man en skriveblokering betyder det, at man er så plaget af Den indre Censor og Den indre Kritiker, at man går helt i baglås foran tasturet eller papiret. De fleste såkaldte skriveblokeringer er i virkeligheden en stofblokering eller en undvigemanøvre.

En **stoffblokering** er meget almindelig. Den forekommer, når en studerende beruser sig i bøger og forlæser sig på emnet. Man må lige læse en artikel mere eller en bog mere, før man kan gå i gang med at skrive – for der er jo ingen mening i at begynde skriveprocessen før man fuldstændig har udtømt litteraturen om emnet.

Her gælder det samme, som jeg allerede har været inde på: i en specialeproces eller enhver skriveproces, der sigter imod at præstere et større, sammenhængende skriftligt arbejde skal skrivningen være en del af arbejdet fra den første dag! Man skal ikke læse speciale – men skrive speciale.

De fleste studerende læser for meget litteratur. Brug din problemformulering til at afgrænse den litteratur du har behov for. Du skal ikke gennemtygge mere litteratur end du skal bruge for at besvare dit spørgsmål fyldestgørende indenfor opgavens rammer. I praksis har de fleste et kendskab til litteratur om det emne, som har affødt den problemstilling, som har ført frem til den problemformulering, som du skal undersøge. Derfor har de fleste også i udgangspunktet et grundlæggende kendskab til den litteratur, som de vil anvende som baggrund for specialet. Tag dit udgangspunkt i den litteratur du kender – herunder ikke mindst fra pensum på din uddannelse – og lad være med at læse i øst og vest.

Brug din problemformulering, din vejleder og dine lærere til at hjælpe dig med at afgrænse dit forbrug af litteratur. En anden variant af stofblokeringen er når den studerende ikke kan overskue projektet og derfor ikke synes, at hun kan gå i gang med at skrive. Her handler det om at sætte sig ind i specialets struktur, at forstå de forskellige brikker eller kasser, som tilsammen udgør specialet. Man har strengt taget ikke brug for at kunne overskue projektet for at kunne skrive på det – hvis det var en forudsætning at have overblik over det hele for at kunne starte ville man jo være i den absurde situation, at man ikke kunne starte før man var færdig ...

Det gælder om at acceptere kaos og om at forstå, at specialet bliver til af mange små bække, som man må skabe hver for sig. Man kan ikke starte med at lave den flod, som de mange bække små danner til sidst – det færdige speciale – men man er nødt til at skabe hver bæk for sig.

Sæt dig ind i specialets struktur og skriv på det kasse for kasse. Spring fra kasse til kasse som det

passer dig, forfra, bagfra, ud fra midten – sammenhæng og kontinuitet er noget der kommer til sidst.

Det er også en **undvigemanøvre**, når man udstyrer sig selv med en skriveblokering. Man forsøger at vige udenom det ansvar, som man uvægerligt påtager sig, når man sætter ord på papiret. Her gælder det om at huske, at specialet bliver til i flere omgange – og at den første proces netop er en proces: du kan ikke forvente, at alle afsnit fra starten kommer til at stå de rigtige steder. Du kan heller ikke forvente, at de enkelte sætninger er færdige i første hug. Al god skrivning er omskrivning. Du kan heller ikke forvente, at alle de ord du skriver vil være brugbare i det færdige speciale – men hvad gør dog det? Ord er noget af det mest økologiske der findes – de forurener ikke miljøet, når skriveren vel at mærke holder sig indenfor injurielovgivningens rammer. Du må regne med, at en del af det du skriver ikke kommer til at indgå i den færdige præsentationsskrivning – men det har så til gengæld medvirket til, at den færdige tekst er blevet bedre, fordi du har skrevet dig frem til det rigtige indhold og de rigtige formuleringer.

Hvis du dyrker sport træner du til den præstation, som du skal yde i kamp – mod uret eller en modstander. Og selv om man kan forbande de sure timer i en romaskine eller løbeturene frem og tilbage på fodboldbanen tirsdag og torsdag kunne ingen seriøs sportsmand drømme om at skippe træningen. For vi ved jo godt, at hvis man ikke øver sig forud for lørdagens kamp bliver præstationen mindre god.

Det samme gælder skrivning. Det nytter ikke at ville undvige ansvaret ved at påberåbe sig en skriveblokering. Tænk dig derfor om to gange, før du finder på at hæfte den etiket på dig selv.

Grundlæggende drejer skriveblokeringer – ægte eller uægte – sig om at være ude af stand til at adskille forskellige processer fra hinanden. Hvis man ikke har forstået, at skrivning falder i separate faser – processkrivning og redigering – kan man meget nemt falde i den grøft hele tiden at redigere sig selv allerede i udgangspunktet.

En ægte skriveblokering kan fx vise sig ved, at skriveren skriver et afsnit på en 3-4 linjer. Det kan sagtens tage en time. Men så kommer tvivlen – mon ikke det ville lyde bedre, hvis jeg nu byttede rundt på de to første sætninger? Og det her komma, det skal væk – og den formulering her er klodset, den skal også væk. Men den første sætning ... den duer ikke som indledning, væk med den.

Den ægte skriveblokering svarer til den effekt, som man opnår, hvis man ved et uheld får trykket på tasten “insert”, der af uransagelige årsager befinder sig på ethvert tastatur. Jeg har endnu ikke fundet ud af, hvad den skal gøre for – men hvis man får aktiveret den betyder det, at hver gang du skriver et bogstav æder maskinen et andet ... det fungerer altså som en slags delete-tast. Nu ved du altså, hvad du skal gøre, hvis din maskine pludselig spiser dine bogstaver – tryk på insert og fænomenet holder op!

På fem minutter kan den næsten-skriveblokerede redigere sig tilbage til udgangspunktet – en tom skærm. Den ægte skriveblokerede kan slet ikke få noget skrevet, fordi han eller hun har en papegøje sidende på hver skulder. Fuglene råber og skriger, at det ord eller den sætning duer

ikke, for det er skrevet hundrede gange før – og i det hele taget duer den skrivende slet ikke til at skrive, alt hvad hun skriver er uoriginalt og dumt.

Hører du til dem, der ikke kan lade være med hele tiden at gå tilbage og lige rette det du skrev før, kan du have stor fornøjelse af at gennemføre non stop-skrivning som opvarmningsøvelse, hver gang du starter en ny dag med dit skriveprojekt. Her gælder det jo netop om at skrive uden at læse det, du har skrevet og uden at redigere det – og uden efterfølgende at skulle have det skrevne bedømt af nogen, heller ikke dig selv!

Går du i stå hver gang du har skrevet et afsnit er her en metode, som jeg selv har praktiseret med studerende, der led af alvorlig sammenblanding af proces og redigering: skriv med skærmen slukket! Du starter PCen, tænder skærmen, finder tekstbehandlingsprogrammet frem og åbner det dokument, som du vil skrive i. Så slukker du skærmen ...

Herefter er det en fysisk umulighed at redigere sig selv! Skriv gerne non stop-skrivning på denne måde, hvis du ikke kan løsrive dine alt for selvkritiske øjne fra de ord, som du frembringer på skærmen. Husk at sætte tid på!

Senere kan du så gå over til tænkeskrivning efter denne metode – og her skal du igen sætte tid på. Skriv fx mindst en halv time før du tænder skærmen, gerne mere. Det kan også være en idé slet ikke at læse, hvad du selv har skrevet før du erklærer dagens skrivearbejde for overstået. Du skal jo alligevel ikke give dig til at redigere den enkelte tekst før du har et klart billede af, hvor den hører hjemme i sammenhængen og hvilket formål den skal opfylde. Og det overblik har du først sent i hele forløbet.

Prøv at lade være med at læse det du har skrevet fra mandag til fredag før om lørdagen – du vil blive overrasket over, dels hvor meget du har fået skrevet og dels over, med hvor klare øjne du vil være i stand til at se på din egen tekst.

Hvis du vil fordybe dig i skriveblokeringsens dybder har du rig lejlighed til det i litteraturen. Jeg vil anbefale dig at skrive i stedet for. Den mest dybtgående bog om emnet på dansk er psykologen Lotte Rieneckers “Tekster til tiden – undgå skriveblokeringer” (Dansk Psykologisk Forlag, 2. udg. 1996).

Når det er sagt vil du med garanti komme ud for perioder, hvor du ikke er produktiv under dit specialeforløb. Alle skrivere, også de professionelle, har perioder, hvor de er ved at brække sig over den bog, de er ved at skrive – og derfor ikke kommer ud af stedet. Mennesker der lever af at tæske i tastaturet kommer også ud for, at de ikke kan komme videre. Men straks at udstyre sig selv med en skriveblokering på den baggrund er at gå for vidt. Det flytter lynhurtigt fokus fra løsningen på problemet, nemlig at komme videre, og over til alt det interessante, man kan læse sig til om det at have en skriveblokering!

Når min bog om specialeskrivning udkommervil den gentage til ulidelighed, at du skal skrive hver dag i din specialeproces. Og det er det bedste middel der findes! Derfor gør jeg også meget ud af at få specialeskriveren til at forstå, at man ikke nødvendigvis skal fortsætte om tirsdagen på

det sted, som man slap om mandagen. Det er rigtig godt at forstå specialets “kasser”, specialets struktur, så man kan surfe rundt imellem dem efter det skrivehumør man er i den enkelte dag.<BR

Går man i stå i litteraturgennemgangen kan man tage fat i analysen. Man kan også forsøge at skrive konklusionen eller perspektivering. Skriv gerne de enkelte kasser flere gange i forløbet, du vil altid finde frem til nye svar, når du arbejder på denne måde. Dit endelige beslutningsgrundlag forud for præsentationsskrivningen vokser for hvergang du gennemskriver de enkelte kasser eller skriver på dele af kasserne.

Har du problemer med skriftsproget i form af **ordblindhed** eller andet kan du have behov for at arbejde med skrivearbejdet uden at skrive. I stedet for at sætte dig til tastaturet sætter du dig til båndoptageren og indtaler dine tekster til de enkelte kasser. Brug flere bånd så du ikke mister overblikket.

Når du får brug for at skrive i forløbet vil det ofte være fordi du ikke længere kan hitte rundt i dine båndoptagelser. Og så vil det ofte føles som en lettelse at få dine talte ord skrevet ned på papir, så du for alvor kan overskue dit projekt. Hvis du ved dig selv at du har vanskeligheder med skriftsproget skal du så tidligt i forløbet som muligt – og helst inden du begynder på den egentlige specialeproces – henvende dig til din vejleder eller din lærer og bede om ekstra vejledning. Du kan måske få tilknyttet en ekstra vejleder via dit uddannelsessted – eller du kan benytte dig af tilbuddet om vejledning her på sitet. I visse tilfælde vil du have mulighed for at søge om offentlig hjælp over serviceloven.

Tal med din sagsbehandler, hvis du har en – eller henvend dig til din lokale socialforvaltning og forelæg dit problem. I mange tilfælde vil man være indstillet på at hjælpe dig, så fx ordblindhed ikke stiller sig i vejen for, at du får mulighed for at tage en eksamen, der kan give dig fodfæste på arbejdsmarkedet.

SAMMENFATNING:

En ægte skriveblokering er sjælden!

Lad være med at udstyre dig selv med den etiket, med mindre du virkelig har det som beskrevet ovenfor.

Gå i stedet til angreb på projektet fra alle de mange mulige vinkler, som dit kendskab til specialets struktur giver dig.

Du kan ikke skrive hele specialet samtidig, ligesom du ikke kan klare hele opvasken på samme tid men er nødt til at tage den tallerken for tallerken, glas for glas. Derefter kan du læse korrektur på opvasken, tørre og polere den, inden du sætter tingene på plads i køkkenskabene.

Skriveprocessen er delt i to: en proces hvor du tilvejebringer det materiale, der gennem redigering skal blive til den færdige tekst. I processen – fx når du tænkeskriver – skal du ikke bruge tid på at forme sætninger, tjekke stavning eller kommaer. Du skal heller ikke spekulere på, om du nu har en fornuftig sammenhæng til det du har skrevet – for sammenhænge og overgange etablerer du i redigeringen.

Fokuser på det du skriver NU uden tanke for sammenhængen bagud eller fremefter. Det du skriver NU skal højst sandsynligt gennem flere processer for at blive til færdig

præsentationsskrivning – eller måske skal det slet ikke stå i den færdige tekst. Specialet bliver først til et hele til aller sidst!